

*Півень Ірина Василівна,
Національний університет “Острозька академія”*

ПЕРЕКЛАД НЕОСОБОВИХ ФОРМ ДІЄСЛІВ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ НА АНГЛІЙСЬКУ

Граматична система як англійської, так і української мови має свої особливості, частина з яких не має аналогів у інших мовах. Важливе місце в системі обох мов займають неособові дієслова: вони здатні замінити ряд синтаксичних позицій у реченні, хоча не можуть виступати присудком, вони характеризуються складною і розгалуженою парадигмою словозмінних форм та широким колом сполучуваності.

Як відомо, у реченнях всі неособові форми мають свої особливості функціонування, в залежності від граматичної структури, яку вони утворюють та предикативних конструкцій, а також стилю тексту. При дослідженні варіантів перекладу цих форм лінгвісти, які займаються граматичними аспектами перекладу (В.Карабан, Т.Левицька, А.Фітерман, М.Аполлова, О.Чередниченко) схильні порівнювати певні англійські форми з українськими, проте на практиці виявляється, що навіть схожі форми мають дуже багато відмінностей, основна з яких – особливість вживання у реченні, приналежність до граматичної структури чи самотійне використання. Тому переклад неособових дієслів та їх функціонування можливо досліджувати лише у конкретному контексті, визначаючи, з якою метою автор вживає певну вербалію і які звороти є більш притаманними для мови перекладу. Це дослідження ґрунтується на аналізі перекладу твору художньої літератури – повісті Марка Вовчка “Інститутка” та перекладу *After Finishing School* by Oles Kovalenko.

Метою цього дослідження є вивчення систем неособових дієслів у англійській та українській мовах і можливості їх перекладу, а також визначення і всебічний аналіз трансформації неособових дієслів у інші частини мови.

Як показали результати вибірки, найлегшою для перекладачів українською неособовою формою є інфінітиви. У більшості випадків, при перекладі українського інфінітива англійською мовою, лінгвісти використовують ту ж структуру або перефразовують висловлювання автора. Єдина проблема при перекладі – це той фактор, що в англійській мові існує більше форм інфінітиву, хоча у деяких українських висловлюваннях жодна

з цих форм не змогла б передати потрібного значення та емпатичного наголосу. [2] Тому не всі інфінітивні форми та структури зберігаються при перекладі. Серед дієприкметників, що використані автором у повісті “Інститутка”, половина була перекладена за допомогою Participle II, інша половина була перефразована за допомогою відповідників-прикметників. Ще одна неособова форма дієслова, часто вживана у повісті “Інститутка” – дієприслівник. Оскільки англійська дієслівна неособова форма Participle I суміщає в собі риси прикметника і прислівника та може набувати обставинного значення, то вона може відповідати українському дієприслівнику. Так, у проаналізованому творі п’ятдесят шість відсотків дієприслівників перекладені за допомогою вживання Participle I.

Боже мій! – аж крикнула панночка, разом стрепенувшись і в долоні сплеснувши. – My goodness!” the granddaughter cried out, jerking suddenly and clapping her hands. [1; 3]

Проте трапляються випадки, коли в українському тексті вживаються дієприслівники доконаного виду, щоб передати дії, виконані раніше основної. Зазвичай, в англійському перекладі більш звичним буде поетапна структура, тобто послідовність дій у минулому часі без виділення однієї дії як основної. *Повечерявши, поблагословившись, біжу назад у будинок. – I finished my supper, said a prayer and ran back to the building.*

Час від часу перекладач змушений додавати до звороту граматичну основу, створюючи підрядне речення, що слугує заміном дієприслівниковому звороту:

Як то ще пані не схаменулась про мене, наставляючи на дорогу пана. – I wondered why the mistress hadn’t remembered about me when she’d last talked to the master before we left. [1; 3]

В загальному, при українсько-англійському перекладі більшість неособових форм дієслів, вжитих автором, зберігається, оскільки в англійській мові є їхні часткові відповідники. Проте переклад неособових форм дієслів з української мови все ж викликає складнощі, оскільки неособові форми дієслів не мають повних відповідників у мовах перекладу, і перекладач часто вдається до пошуку більш властивих мові перекладу варіантів передачі аналогічного змісту.

Література:

1. Вовчок М. Вибрані твори / Марко Вовчок. – К.: Школа, 1989. – С. 178.
2. Жлуктенко Ю. Порівняльна граматики англійської та української мови / Ю. Жлуктенко. – Державне учбово-педагогічне видавництво “Радянська школа”, 1960.
3. Marko Vovchok. After Finishing School: Translated by Oles Kovalenko. – Kyiv: Dnipro, 1983.